

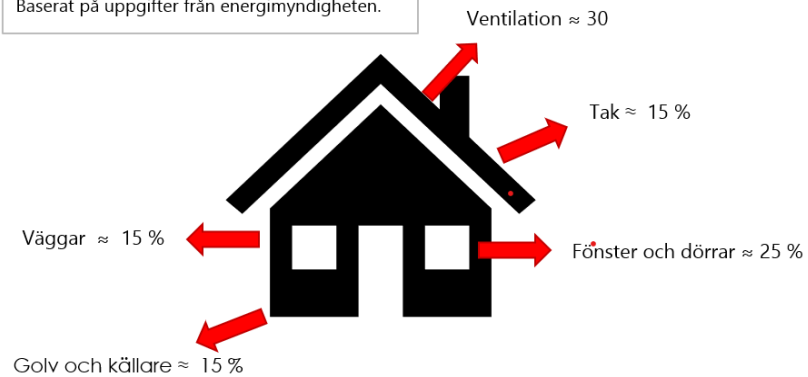
Fönster öppnar upp för hållbarhetsmål i konflikt?

Fönster, energieffektivisering och bevarande av kulturvärden i plan- och bygglagen

REKO projektseminarium 9 november 2020- Edith Lalander Malmsten presenterar rapport om fönsterbyte

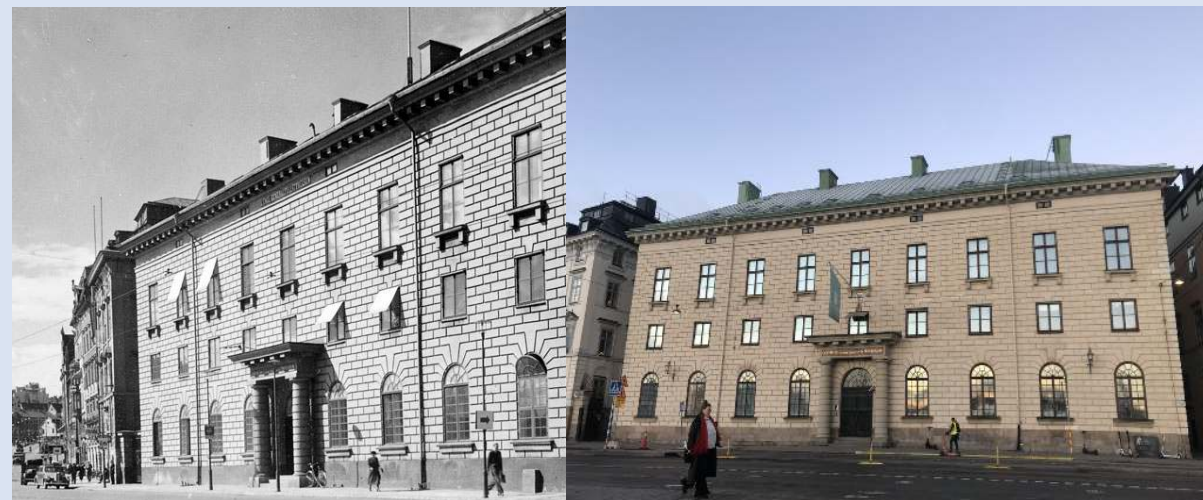
Typexempel en byggnads värmeförluster.
Baserat på uppgifter från energimyndigheten.

1 kap. 1 § PBL - syftar till att (...) främja en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

2 kap 3, 6 §§ - Klimatet, energihushållning och kulturvärden och energihushållning är allmänna intressen som PBL ska främja

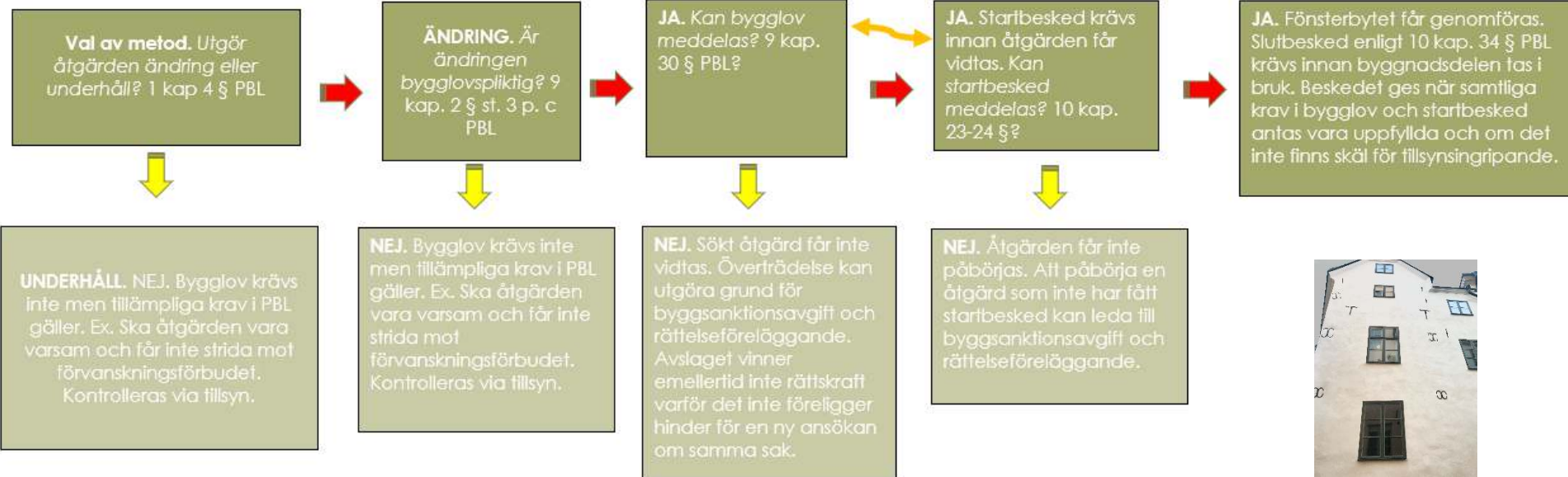
Går det att minska fönsternas klimatpåverkan och samtidigt skydda deras kulturvärden?

T.v. Generaltullstyrelsens hus i Gamla stan Stockholm , bild från år 1930-1940. Foto taget av Lennart af Petersens, tillgänglig på Stockholmskällan. T.h. Bild på fasaden från november 2020 av rapportförfattaren. Här energieffektiviserades byggnaden bl.a. genom att lägga till cirka 1000 stycken isolerglasrutor. Fastighetsägaren förväntar sig tack vare detta en minskad energiförbrukning om 18-19 % per år. Källa Goda exempel, Spara och bevara.

Översikt PBL-processen - hur ett fönsterbyte "blir till".

Obs. I praktiken meddelas startbesked ofta samtidigt som beslut om bygglov för fönsterbyten. Besluten prövas dock enligt olika grunder.

Betydelsen av underhåll

8 kap. 14 § PBL

Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

Är åtgärden bygglovspliktig? 9 kap. 2 § PBL

- **Att förprovning av åtgärder sker utgör en viktig del av ett ändamålsenligt rättsligt skydd för kulturvärden.**
- Här finns brister för skyddet av kulturvärden utanför detaljplan då de endast undantagsvis genomgår en förprovning.
- Också en oro för negativa konsekvenser av MÖD 2019:25 - Finns risk att fönsterbyten som medför skada på byggnadens kulturvärden kan ske utan att genomgå en förprovning.
- Även brister då energihushållningskraven i 8 kap. 4 § PBL inte prövas . De prövas först vid det senare stadiet och då bara *om de kan antas bli uppfyllda.*
- **Förprovning blir extra viktig om tillsynen är bristfällig.**

Bygglovsprövningen och bedömning genomförandet – 10 kap. PBL

Bygglovsprövningen 9 kap. PBL

Kan bygglov meddelas?

De tekniska egenskapskraven behandlas inte här. Men varsamhetskravet och förvanskningförbudet prövas. Att en prövning görs samt hur den görs viktigt för skyddet byggnaders kulturvärden.

Viktiga faktorer för att hänsyn ska tas till kulturvärden

- Planunderlaget
- Nämndens tillgång till antikvarisk kunskap
- Utgör den kommunala kulturmiljöinventeringen en ”outnyttjad” resurs?

Bedömning genomförandet – 10 kap. PBL

- Startbesked, 10 kap. 5 § och byggherrens egenkontroll
- Sakkunniga och den antikvariska förundersökningen
- Kontrollplanen – kulturvärden kan föranleda avsteg från energihushållningskraven

Viktigaste resultat

Fönster är särskilt betydelsefulla för en byggnads utseende, karaktär och kulturvärden varför avsteg på krav på energihushållning får göras.

Trots det sker fönsterbyten i stor utsträckning och ofta på bekostnad av kulturvärden. Varför?

- Bristande tillvaratagande av kunskap
- Bristande tillsyn
- Uppdelning av krav i bygglov och startbesked?
- Livscykelperspektiv och liknande för en mer dynamisk och integrerad syn på hållbarhet?

Slut!

Två flickor tittar ut genom ett igensnöat fönster. Foto av Jan Ehnemark, år 1953, Stockholms stadsmuseum, Fotonummer SvD 21175